

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Auctoris sententia. membrum 5.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

MEMBRUM V.

Authoris sententia.

His ergo omnibus opinionibus omiſſis, arbitramur, non alia via nos poſſe melius venire in cognitionem modi, quo ſubſtantia ſpirituales ſunt in loco, quam ex modo, quo ſubſtantia corporea in loco exiſtunt. In ſubſtantia autem corporea, ſi rem diligenter expendamus, inuenimus: Eas in primis eſſe formaliter in loco per ſuam exiſtentiam, in loco, ſeu per ſuum vbi: non ſecus ac ſunt formaliter candida per ſuum candorem, & formaliter quanta per ſua quantitate. Deinde inuenimus eas eſſe potius in loco hoc, quam in alio, quia ad hunc potius, quam ad aliu translatæ ſunt, vel à ſua propria virtute mouente, vel ab aliqua extrinſeca, à qua impellantur: vel quia in hoc potius loco, quam in alio, productæ ſunt à cauſa ſua. Præterea inuenimus eas eſſe in tanto vel tanto ſpatio, quia beneficio quantitatis habent ſuam ſubſtantiam extenſam ad tantum, vel tantum ſpatium. Quod ſi Deus per ſuam omnipotentiam auferret ab eis quantitatem, conſeruaretque partes earum vnã extra aliam, vt antea erant beneficio quantitatis (quod non implicare contradictionem oſtendimus ad prædicamentum quantitatis) manerent vtique in eodem loco ſeu ſpatio beneficio Dei ſuppletis, quoad eum effectum quantitatis cauſalitate, continentis partes illas ſubſtantia cum diuiſione, atque exiſtentia vnus extra aliam, vt antea erant.

Subſtantia corporea qua ſi ratio exiſtendi in loco.

Locus pro ſpatio communis eſt rebus omnibus.

Quid ſit locus ſum- nis pro ſpatio.

Locus pro ſpatio eſt cuius poſſiſſimum habetur ratio in motu locali.

Idem idem eſt cuius ha-

A ad actionem neceſſaria eſt inter agens & patiens. Eſto enim inter duo corpora, vt inter ignem & aquam, nullum eſſet interiectum corpus, ſi tamen interiectum eſſet ſpatium vacuum, nequaquam poſſet vnũ agere in aliud, vt Ariſtor. 2. de anima c. 7. text. 74. aperte docet. Idque non alia de cauſa, niſi quia non eſſent ſufficienter coniuncta & approximata, ſed mediaret inter vtrumque ſpatium, per quod (cum vacuum eſſet omnire, quæ in ſe ſuſcipere poſſet actionem) corpus vnũ nulla ratione tranſmittere poſſet actionem in aliud, quod à ſe diſtaret. Quod ſi, vt ſi ante cæterarum rerum creationem crearetur Deus duo corpora, inter quæ mediaret ſpatium capax corporis, quod in eo diuina virtute produci poſſet, nulla inter ea poſſet eſſe actio: eò quod diſtarent inter ſe, nec ſufficienter eſſent approximata & coniuncta. Eademque ratione, ſi crearetur duos Angelos, inter quos idem interiectum eſſet ſpatium, nullo etiam modo vnus poſſet agere in alium: eò quod non eſſent ſufficienter coniuncti, & approximati, ſicut eſt ad actionem neceſſarium.

B His ita prænotatis explicemus circa Angelos tria illa quæ circa corporeas ſubſtantias explicata ſunt. Quod ad primum attinet, dicendum eſt, ſubſtantiam Angeli eſſe formaliter in loco per exiſtentiam in loco, verumque vbi, quod in Angelo reſultat ex collocatione ſubſtantia illius in tali, vel tali parte ſpacij, non ſecus ac de ſubſtantia corporea explicatum eſt. Ad prædicamentum namque vbi oſtendimus, admittendam eſſe eiufmodi rationem formalem, realem, ac abſolutam, quæ ſit in mobili, vel in re conſtituta in loco, ſeu in ſpatio tamquam in ſubiecto, perinde ac motus ipſe localis eſt in mobili tamquam in ſubiecto, hancque eſſe terminum, qui acquiritur per motum localem, ex motu ipſo locali euidenter conuincitur, cum per illum terminus aliquis realis acquiratur, alioquin non eſſet mutatio realis, neque alius terminus poſſit acquiri, quam ea ratio formalis.

C Quod ad ſecundum attinet, dicendum eſt, Angelum eſſe potius in vno loco, quam in alio, quia ſua propria virtute mouente liberè tranſtulit ſuam ſubſtantiam ad eum potius locum quam ad alium: vel quia à virtute extrinſeca vehementiori (ſi ipſe reſiſtat) tranſlatus fuerit ad eum potius locum, quam ad alium, aut in eo detinetur: vel denique, quia in eo potius loco, quam in alio, à Deo optimo maximo productus eſt, neque inde adhuc eſt motus: non ſecus ac ex ſimilibus cauſis corpora ſunt potius in vno loco, quam in alio.

D Quod attinet ad tertium illud in primis cum communi Theologorum ſententia ponendum eſt. Sicut rationalis animus eſt totus in toto corpore humano, & totus in qualibet illius parte: ſic etiam quemlibet angelum habere certam ſphæram ſpacij, maiorem vel minorem pro quãtitate ſua perfectionis eſſentialis, cui toti poteſt applicare ſuam ſubſtantiam, ita vt verum ſit dicere, totus eſt in hoc ſpatio, & totus in qualibet illius parte: de qua re fuſius ſermo erit art. ſequenti. Hoc poſito, dicendum eſt: Quem admodum ſubſtantia corporea beneficio quantitatis, quæ partes illius extendit, eaq; ratione eſt in cauſa, quæ vnã pars illius ſit in vna parte ſpacij, & alia in alia, naturaliter dilatat ſe ad tantum vel tantum ſpatium: ita indiuiſibilis ſubſtantia cuiuſque angeli mediante vi, qua ſe mouet ad imperium voluntatis, liberè ſe applicat modo maiori, modo minori ſpatio (intra maximum tamen, in quo poteſt eſſe ſimul) atque adeo ad imperium voluntatis quodammodo ſe dilatat, aut conſtringit ad maius vel ad minus ſpatium, non per

hæc ratio ad conuenientiam vel diſtinctionem eſt ſententia.

Angelo qui ſit ratio exiſtendi in loco.

Angelo qui ſit ratio exiſtendi in loco.

Quid dicitur ſententia in toto corpore humano, & totus in qualibet illius parte: ſic etiam quemlibet angelum habere certam ſphæram ſpacij, maiorem vel minorem pro quãtitate ſua perfectionis eſſentialis, cui toti poteſt applicare ſuam ſubſtantiam, ita vt verum ſit dicere, totus eſt in hoc ſpatio, & totus in qualibet illius parte: de qua re fuſius ſermo erit art. ſequenti.

per operationem aliquam ad extra, sed per mutationem localem, quae in ipsomet angelo residet tamquam in subiecto. Itaque sicut rationalis animus, dum puer accrescit, non deferendo partes materiae, quas informabat, dilatatur naturaliter ad informandas novas partes, quae de nouo disponuntur, eaque ratione informat maius corpus, quam antea informaret: quando vero homo in senectute decreuit, deferendo novas partes, quasi constringitur, informatque minus corpus: ita angelus ad imperium voluntatis mediante vi, quam habet ad se mouendum, interdum manens in eodem spacio quasi se dilatat, existitque in nouis partibus spacij, intra latitudinem tamen maximi, in quo potest esse simul, interdum relinquendo quasdam partes spacij, quodammodo se constringit ad minus spacium: & interdum deferendo simul partes aliquas spacij, in quo erat, applicat se ad alias, atque ita mouetur localiter deferendo partes loci quas occupabat, & occupando de nouo partes spacij immediati: sicut etiam corpora eodem modo mouentur deferendo partes spacij, in quo antea erant, & occupando de nouo alias spacij immediati.

Quod si quis petat, quanam sit vis illa, ac potentia in angelo, qua suam substantiam applicat modò ad maius, modò ad minus spacium. Respondeo, videri esse illam eandem vim, quam angelus habet, vt se ipsum moueat localiter discurrendo successiue per diuersa loca. Sicut enim angelus mediante sua facultate motiua applicat se modò huic spacio, & modò illi iuxta voluntatis imperium: sic etiam mediante eadem facultate interdum se applicat minori, interdum maiori spacio, intra limites illius, cui toti, pro quantitate suae maioris vel minoris perfectionis essentialis, se potest simul applicare. Applicatio ergo illa, quae in ipsomet angelo est tamquam in subiecto, est illi ratio vt existat in tanto, vel tanto spacio simul: non secus ac quantitas est ratio substantiae corporeae, vt existat simul in tanto vel tanto spacio.

Quod attinet ad relationem praesentiae substantialis angeli ad locum, seu spacium, quam D. Thom. sectatores negant, non dubito eam admittendam esse cum Scoto, eandemque praerquiri ad actionem. Prius namque est angelum praesentem, instantemque positiue esse spacio, hoc est, illi coniunctum, quoad suam substantiam, quam in eo operari. Eiusmodi autem relatio coniuncti ad coniunctum est relatio praesentiae. Haec eadem relatio, quatenus ex approximatione resultat, appellari etiam potest praesentia approximationis, vt Scotus dicebat, hoc est, praesentia substantialis ex approximatione & applicatione substantiae angeli ad locum resultans ad effecta.

Ad id verò, quod Caic. obiiciebat, nempe nec dari fundamentum, nec rationem fundandi illius, dicendum est: Fundamentum huius relationis esse ipsam substantiam angeli, quae formaliter ab ea denominatur praesens. Rationem verò fundandi esse applicationem substantiae angeli ad spacium, vel per motum localem, quo à se, aut ab alia virtute extrinseca ab alio spacio in illud transfertur, vel per productionem, qua à Deo producitur potius in eo spacio, quam in alio. Motus autem localis, cum non sit ad relationem, ad quam per se nullus est motus, ad verum vbi terminatur. Inde verò vterius emergit relatio praesentiae ad spacium. Etenim quia angelus existit in loco, est illi praesens. In Deo autem, quia nulla ratione mutari valet, non constituimus vbi, per quod prius sit in spacio, sed solam relationem praesentiae ad locum.

Molina in D. Thom.

A sentiae ad omne spacium, & ad omne corpus, quae in in eo est relatio rationis, & comparatione spacij ex natura rei consequitur immensitatem diuinæ essentialitatis, à qua Deus habet, vt sit praesens omni ac infinito spacio: comparatione verò corporum, ceterarumque rerum creatarum, consequitur tamquam proximam rationem fundandi productionem, qua res creatae producuntur, eo enim ipso, quòd producuntur, Deus, qui toti infinito spacio praesens est, illis etiam est praesens. Vide quae diximus quaestione 8. art. 1. disputatione 4.

B Ex dictis tota hac disputatione est manifestum, diuerso modo esse in loco res creatas incorporeas ab eo, quem habent res corporeae, in vtrisque tamen esse verum vbi per comparationem ad spacium, quod vbi motum angeli localem terminat. Vnde fit, vt esse in loco, quod praedicamentum vbi tamquam genus supremum constituit, diuidatur proximè tamquam in species immediatas, in vbi, seu esse in loco rerum corporalium, & in vbi, seu esse in loco rerum spiritualium creatarum, vt in Commentariis in Aristotelem saepe diximus.

vbi genus supremum quo modo diuidatur.

ARTICVLVS II.

Utrum vnus Angelus possit esse simul in pluribus locis.

DE hac re sit prima conclusio. Quamuis Angelus in se sit substantia quaedam indiuisibilis, esse tamen potest simul in loco, spatiove diuisibili. Haec communis est hodie inter Theologos. Licet enim indiuisibilia magnitudinis, vt punctum & linea, esse nequeant in spacio diuisibili ea ex parte, qua indiuisibilia sunt indiuisibilia, tamen spiritualia optimè possunt in spacio diuisibili, maiori vel minori pro quantitate perfectionis cuiusque existere. Probatur conclusio primò, quoniam Angelus perfectior est, quam animus rationalis: at hic, licet sit indiuisibilis, est tamen in toto spacio diuisibili quod occupat corpus humanum, cum sit totus in toto corpore, & totus in qualibet parte illius: ergo Angelus poterit esse simul in spacio aliquo diuisibili, quo excedat illud, in quo animus rationalis esse potest. Secundo, substantia diuina, licet sit indiuisibilis, quia tam est infinita, quoad perfectionem est in spacio infinito, vt q. 8. ostensum est: ergo pari ratione substantia angelica, quae instar diuinæ est indiuisibilis, esse poterit in spacio diuisibili, finito tamen, eò quòd solum contineat perfectionem finitam. Tertiò, si angelus solum esse posset in spacio indiuisibili, moueri non posset de loco ad locum (si tamen vera est sententia Arist. 6. Physicorum asserentis, indiuisibile non posse per se moueri) consequens autem apertè est contra Scripturas sanctas, ex quibus constat angelos interdum moueri: ergo esse potest in loco diuisibili. Quartò, non facillè intelligitur quanam ratione ex puncto indiuisibili spacij posset Angelus agere immediatè immediate suppositi in aliquod corpus: constat autem Angelos mouere corpora, neque negari potest mouere ea immediatè, quoad aliquid eorum: ergo Angeli non sunt solum in loco indiuisibili. Idem potest etiam confirmari, quia quando assumunt corpora, videntur in toto corpore assumpto residere.

1. Conclus.

Angelum simul esse posse in loco diuisibili probatur.

E Secunda conclusio. Vnuiusquisque Angelus quoad magnitudinem vendicat sibi certam spacij sphaeram in qua tota potest esse simul, & non in maiori: ea tamen sphaera maior vel minor est iuxta maiorem aut minorem perfectionem essentialem cuiusque.

2. Conclus.

Angelus non dicere sibi certam sphaeram in qua tota simul esse possit.

¶ ¶ ¶

Angelus voluntatis praesentia habet ad spacium in quo est.

Saluatur Caicani a regula praesentiam angeli ad locum.

Praesentia angeli fundamentum, & ratio fundandi.

Praesentia Dei, & angelus differunt.